

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.510/2016/6.szám

A Szegedi Ítéltábla a Dr. Méhes Dávid Dániel Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Méhes Dávid Dániel) által képviselt I. r. és II. r. felpereseknek - a dr. Bohács Zsolt ügyvéd által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2016. március 1. napján kelt 20.P.22.512/2014/54. számú ítélete ellen a felperesek 55. sorszám alatt benyújtott fellebbezése alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletét **részben, az alábbiak szerint megváltoztatja.**

A 2008. augusztus 1. napján kelt **(kölcönszerződés száma)** számú kölcsönszerződést akként nyilvánítja érvényessé, hogy a szerződés megkötésekor az induló ügyleti kamat évi 13,50 (tizenhárom egész ötven század) %.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül adja ki a felperesnek a **(gépjármű forgalmi rendszáma)** forgalmi rendszámú Volkswagen Golf típusú gépjármű törzskönyvét.

Az alperes által a Magyar Államnak fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét 109 800 (egyszázkilencezer-nyolcszáz) Ft-ra felemeli és megállapítja, hogy az ezt meghaladóan feljegyzett 259 100 (kettőszázötvenkilencezer-egyszáz) Ft elsőfokú eljárási illetéket az állam viseli.

A felperesek által az alperesnek egyetemlegesen fizetendő perköltség összegét 270 000 (kettőszázhetvenezer) Ft-ra leszállítja.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 100 000 (egyszázezer) Ft másodfokú perköltséget.

A feljegyzett 365 600 (háromszázhatvanötezer-hatszáz) Ft fellebbezési eljárási illetékből az alperes 48 000 (negyvennyolcezer) Ft-ot köteles megfizetni a Magyar Államnak az állami adóhatóság külön felhívására, míg az ezt meghaladóan feljegyzett 317 600 (háromszáztizenehetvezer-hatszáz) Ft-ot az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S

Az I. r. felperes és az alperes jogelődje, a **(jogelőd neve)** Zrt. (a továbbiakban: alperes) 2008. augusztus 1. napján **(kölcönszerződés száma)** számmal jelölt deviza alapú kölcsönszerződést

kötöttek egymással, amely alapján az alperes 2 800 000 Ft kölcsönt nyújtott a felperes részére a **(gépjármű forgalmi rendszáma)** forgalmi rendszámú Volkswagen Golf típusú gépjármű vételárának finanszírozása céljából. Az egyedi kölcsönszerződésben a felek a mértékadó devizanemet svájci frankban, a teljes hiteldíjmutatót 14,26 %-ban határozták meg, rögzítették továbbá a törlesztő részletek összegét és esedékességét, valamint az összes törlesztő részlet összegét, ez utóbbit 4 948 080 Ft-ban. A kamat és az árfolyamváltozás (kamatváltozás I. és kamatváltozás II.) elszámolásának módjaként ún. fix deviza konstrukcióban állapodtak meg.

A kölcsönszerződés részét képezte az alperes gépjármű hitelezési tevékenységre vonatkozó **(üzletszabályzat 1. jelölése)**. számú üzletszabályzata (a továbbiakban: Üsz.1.), amely egyebek között az alábbi - jelen jogvita elbírálása szempontjából releváns - rendelkezéseket tartalmazza:

- I.7.: „Fix deviza konstrukció: amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a Kölcsönbevevővel a kamatváltozás I. és II. elszámolása a futamidő végén történik, amennyiben a futamidő alatt nem következik be rendkívüli kamat és/vagy árfolyamesemény”.

- I.17.: „Mértékadó devizanem: az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem”

- I.18.e.: „Mértékadó kamatláb: Amennyiben a mértékadó devizanem egyéb (nem forint), úgy a mértékadó kamatláb a londoni bankközi piacon a mértékadó devizanem három havi időtartamra jegyzett, a Reuters Monitor megjelölt oldalán naponta közzétett kínálati referencia kamatláb (három havi LONDON InterBank Offered Rate-LIBOR)”

- I.22.: „Árfolyam: a Takarékbank Rt. által a mértékadó devizanemre kiemelt ügyfelek számára jegyzett hivatalos forintban kifejezett árfolyam”

- I.23.: „Rendkívüli árfolyamesemény: Rendkívüli árfolyameseménynek minősül az árfolyam szélsőséges mértékű (25 %-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (például intervenció sáv eltolása, egyéb pénzügyi szabályok megváltoztatása), amely a forint árfolyamot a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja.”

- I.24.: „Mértékadó árfolyam: a mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejötté napján”

- I. 25.: „Kamatváltozás:

a) Kamatváltozás I.: a mértékadó kamatláb pénzügyi piacon bekövetkezett százalékos értékének változása függvényében a hátralévő törlesztő részletek összegét érintő kamatkülönbözet.

b) Kamatváltozás II. (árfolyamváltozás): a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet:

Kamatváltozás II. = fizetési kötelezettség x ((fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam /mértékadó árfolyam) - 1.

c) Kamatváltozás III. (árfolyamváltozás): A kölcsönszerződés futamidő lejárt előtti megszűnésekor fizetendő - ki nem terhelt - kamatkülönbözet, amelynek mértéke a szerződés megszűnésének esetén szabályozó rendelkezésekben külön kerül meghatározásra.”

- IV.7.: „Amennyiben az elsődleges biztosíték opció és az egyedi kölcsönszerződés futamideje 5 évnél hosszabb, úgy Kölcsönbevevő köteles a Hitelező felszólítására - az eredeti feltételekkel egyező tartalommal - ismét vételi jogot engedni, amelynek időtartama legalább a szerződés lejártát követő 3 hónap.”

- IV.9.: „Amennyiben a Kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, úgy a Hitelező köteles a gépjármű törzskönyvét és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni.”

- V.6.: „Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem” nem magyar forint (HUF) a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, amely esetben a Kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az

árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euró esetében a mindenkori intervenció sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és a Euró keresztárfolyamának változása."

- VI.1.: „A Kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvébe a Hitelező javára - Felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező mint a korlátozás jogosultja részére küldje meg".

Az Üsz1. XIII.6. pontja a hitelező székhelye szerinti bíróság kizárólagos illetékességére vonatkozó alávetési kikötést tartalmaz.

A felek a kölcsön visszafizetésének biztosítására az alperes javára opciós jogot alapítottak a kölcsönösszegeből vásárolt gépjárműre. Az opciós szerződés 5. pontjában rögzítették, hogy a hitelező (alperes) a vételi jogot a szerződés aláírásától számított 5 éves időtartam alatt, de legfeljebb addig az időpontig gyakorolhatja, ameddig a kölcsönbevevő (I. r. felperes) a kölcsönszerződésből eredő tartozását maradéktalanul nem teljesítette. A szerződés 7. pontjában a felek az alperes javára alapított vételi jog biztosítására az opciós joggal terhelt gépjárműre elidegenítési és terhelési tilalmat kötöttek ki.

Az II. r. felperes a 2008. augusztus 1. napján kelt „garanciaszerződésben” kötelezettséget vállalt az I. r. felperes szerződésből eredő kötelezettségeinek teljesítéséért.

Az alperes a kölcsönszerződés alapján a 2014. évi XL. tv. (DH2 tv.) szerinti elszámolást elkészítette, abban az ügyleti kamatláb induló mértékét 13,50 %-ban, a fennálló tartozás összegét 4 268 282 Ft-ban határozta meg. Az elszámolás felülvizsgáltnak minősül.

A felperesek többször módosított keresetükben kérték megállapítani elsődlegesen - a kölcsönszerződés teljes érvénytelenségére alapítottan -, hogy az alperes kimutatásában szereplőhöz képest a tartozás összege 298 434 Ft, másodlagosan - részleges érvénytelenség esetén - 827 955 Ft. Kérték továbbá a **(gépjármű forgalmi rendszáma)** forgalmi rendszámú gépjármű törzskönyvének a kiadására kötelezni az alperest, valamint a garanciaszerződés érvénytelenségének a megállapítását annak járulékos jellege miatt. A kölcsönszerződés érvénytelenségét a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) és c) pontjaiban foglaltakra alapították, mivel álláspontjuk szerint a kölcsönösszeg devizában történő meghatározásának hiányában a szerződés tárgya nem került meghatározásra, továbbá a kölcsönszerződés nem tartalmazza a kamat éves százalékos értékét. Emellett hivatkoztak az Üsz1. I.25.b. pontjának semmisségére tisztességtelenség okán, mert az nem világos és érthető, erre tekintettel pedig az alperes árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettséget nem érvényesíthet. A törzskönyv kiadása iránti keresetet arra alapították, hogy a vételi jog gyakorlására nyitva álló 5 éves határidő 2013. augusztus 5. napján eltelt, az alperes vételi jogával nem élhet.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Vitatta, hogy a szerződés - az ügyleti kamat százalékos értéke feltüntetésének hiányától eltekintve - a felperesek által megjelölt bármely okból érvénytelen lenne. Hangsúlyozta, a felek között létrejött szerződés deviza alapú szerződés, az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettség teljesítésére a felperes az üzletszabályzat V.6. pontjában vállalt kötelezettséget. Kifejtette, sem a kölcsön összegét, sem a törlesztő részleteket nem kellett devizában feltüntetni, mert az egyedi szerződés és az Üsz. minden olyan feltételt rögzít, amelyből az árfolyam elszámolása egyértelműen meghatározható. Előadta, az Üsz1-et a törvényi előírások alapján módosította, 2008. augusztus 1. napjától a **(üzletszabályzat 2. jelölése)**. számú

üzletszabályzat (Üsz2) lépett a szerződéskötés kori Üsz1 helyébe. Az Üsz1. V.6. pontján túl az Üsz1 és az egyedi szerződés rendelkezései alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy a felperesnek kell viselnie az árfolyamváltozásból eredő terheket. Állította továbbá, hogy az Üsz1. rendelkezései alapján az ügyleti kamat mértéke kiszámítható. Módosított vizontkeresetében kérte a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítását 13,50 % ügyleti kamat megállapítása mellett (52. sorszám).

A törzskönyv kiadására vonatkozó kereset tekintetében arra hivatkozott, hogy a törzskönyv birtokban tartására vonatkozó szerződéses kikötés a kölcsön atipikus biztosítéka, az Üsz1. IV.9. pontjában írt rendelkezés alapján azt mindaddig visszatarthatja, amíg a kölcsönbevevő a fizetési kötelezettségét maradéktalanul nem teljesíti. Előadta, a szerződéskötés kori üzletszabályzat helyébe lépő Üsz2. V.6. pontja alapján ún. zárt opció alapítására került sor, amely szerint a vételi jog gyakorlására nyitva álló 5 éves időtartamot az opciós szerződés 8. pontjában rögzített feltételek valamelyikének bekövetkezésétől kell számítani, így a vételi jog még nem járt le.

Az elsőfokú bíróság az alperes és az I. r. felperes között 2008. augusztus 1. napján létrejött **(kölcsönszerződés száma)** számú kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította akként, hogy a szerződés megkötésekor az induló ügyleti kamat mértékét 13,51 %-ban határozta meg. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte a felpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 300 000 Ft perköltséget, valamint az államnak 295 100 Ft eljárási illetéket, míg az alperest 73 780 Ft eljárási illeték megfizetésére kötelezte. Határozatának indoklásában megállapította, hogy a perbeli szerződés deviza alapú fogyasztási kölcsönszerződés. A Kúria 6/2013. PJE határozatának indoklására utalva hangsúlyozta, a szerződés létrejöttét illetve érvényességét nem befolyásolja az a körülmény, hogy abban a kölcsön és a törlesztő részletek svájci frankban kifejezett összege nem került rögzítésre. Alaptalannak találta azt a hivatkozást, hogy a szerződés az ügyleti kamatban való megállapodás hiányában a Hpt. 210. § (2) bekezdésébe ütközik, és ezáltal nem jött létre. Kifejtette, a kamat nemcsak akkor tekinthető meghatározottnak, ha azt a felek összességükben vagy százalékos formában feltüntetik a szerződésben, hanem akkor is, ha a számítási módját megjelölik. Elfogadta azt az alperesi álláspontot, miszerint a kamatfizetési kötelezettség mértéke az összes törlesztő részlet valamint a kölcsönösszeg különbözete. Azt tényként állapította meg, hogy a perbeli kölcsönszerződés nem tartalmazza a kamat éves százalékos értékét, ezért az a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja értelmében semmis. Rámutatott ugyanakkor, hogy a szerződés e tartalmi hiányosság ellenére is teljesíthető, az csupán a szerződés részleges érvénytelenségét vonja maga után. Az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezményét illetően kiemelte, elsődlegesen az érvénytelenség okának kiküszöbölésével a szerződés érvényessé nyilvánítása a cél, amely jogkövetkezményt a perbeli esetben alkalmazhatónak ítélte.

Álláspontja szerint az induló ügyleti kamat mértéke a szerződésből megállapítható, annak mértékét illetően elfogadta az alperes számítását és magyarázatát, utalva arra, hogy a 2014. évi XL. tv. (DH2 tv.) alapján végzett törvényi elszámolás az alperesi számítással egyezően határozta meg az ügyleti kamatlábat 13,51 %-ban, a felülvizsgált elszámolás adatait pedig a felperesek a perben vitássá nem tehetik.

Rámutatott, az Üsz1. I.25.b. pontjában foglalt rendelkezés tartalma és a zárójelben rögzített szövegezése alapján kétséget kizáróan és egyértelműen megállapítható, hogy az az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettséget szabályozza. E rendelkezést az Üsz1 V.6. pontjával együttesen értelmezve az átlagos fogyasztó számára is egyértelműen felismerhető kellett legyen, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag a kölcsönbevevőt terheli, és az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa. Kiemelte, az árfolyamkockázatból eredő fizetési kötelezettség viselését nem érintheti az a körülmény, hogy az I. r. felperes a szerződést nem olvasta el, nem róható ugyanis az alperes terhére, hogy az I. r. felperes a szerződéskötéskor nem az elvárható körültekintéssel járt el. Az okirati bizonyítékokkal valamint a perben

meghallgatott tanúk - nem vitásan a tájékoztatási kötelezettség teljesítése körében általánosságban tett - vallomásával szemben pedig a felperesek nem tudták bizonyítani az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás hiányát.

Nem találta megállapíthatónak a garanciaszerződés érvénytelenségére alapított keresetet sem a kölcsönszerződésre vonatkozó kereset alaptalanságára tekintettel.

Nem látott lehetőséget az alperesnek a törzskönyv kiadására kötelezésére sem. Elfogadta azt az alperesi álláspontot, miszerint a törzskönyv birtokban tartása a kölcsönszerződéshez kapcsolódó atipikus biztosíték. Miután pedig a felperesek saját számításaik szerint sem tettek eleget a szerződésből eredő fizetési kötelezettségüknek, az alperes nem kötelezhető a törzskönyv kiadására.

A felek pervesztességének, pernyertességének arányát az alperesre kedvezőbben 80-20 %-ban határozta meg, és 6 148 080 Ft perérték alapulvételével ennek arányában rendelkezett a perköltség és az eljárási illeték viseléséről.

A felperesek fellebbezésükben az elsőfokú ítélet keresetük szerinti megváltoztatását, az alperes viszontkeresetének elutasítását és az eljárási illeték megfizetésére való kötelezésük mellőzését kérték. Fenntartották azt az álláspontjukat, hogy a kölcsönszerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) és c) pontjában írt követelményeknek nem felel meg, ezért semmis. Véleményük szerint a Hpt. 213. § (1) bekezdése szerinti hiányosság esetén az érvényessé nyilvánítás jogkövetkezménye nem alkalmazható, ez esetben ugyanis a speciális jogszabályban meghatározott követelmények hiánya miatti semmisség formálisan érvényesülne, amely megítélésük szerint a jogalkotói szándékkal ellentétes. Hangsúlyozták, a Kúria 6/2013. számú PJE határozatában az érvényessé nyilvánítás elsődlegessége mellett foglalt ugyan állást, de csak abban az esetben, ha az az adós érdekét szolgálja. A jelen perben ez nem állapítható meg, hiszen a szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítása esetén lényegesen alacsonyabb a fizetési kötelezettség, mint az érvényessé nyilvánítás jogkövetkezményének alkalmazása mellett. Érvelésük szerint tévesen fogadta el az elsőfokú bíróság az alperes azon előadását, miszerint az ügyleti kamat az összes törlesztő részlet és a kölcsön összegének különbözetében meghatározott, hiszen az összes törlesztő részlet összege egyéb költségeket, így az árfolyamrést is tartalmazta illetve abban az integrált casco összege is megjelent. Rámutattak, az alperes maga is ellentmondásosan határozta meg az ügyleti kamat mértékét, előbb 12,60 %-ban, később 13,51 %-ban ugyanazon számítás alapján, ennek azonban elfogadható magyarázatát nem adta. Hivatkozásuk szerint a viszontkereset módosítása meg nem engedett keresetváltoztatásnak minősül a kötelező jogi képviseletre vonatkozó szabályok figyelembevételével. Változatlan álláspontjuk szerint a kölcsönszerződés az árfolyamváltozás kapcsán semmiféle tájékoztatást vagy egyéb kockázatfeltárást nem tartalmaz. Az árfolyamváltozásnak az adósra terhelését bonyolult képlet tartalmazza, amely átlagos fogyasztó számára nem világos és nem érthető. A szerződéshez külön kockázatfeltáró nyilatkozat sem kapcsolódik, mindezek alapján az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettség viselésére vonatkozó rendelkezések tisztességtelenek. A fentiekből következik az is megítélésük szerint, hogy nincs jelentősége annak, miszerint az I. r. felperes a szerződést nem olvasta el.

Érvelésük szerint tévesen értelmezte az elsőfokú bíróság a törzskönyv kiadására vonatkozó szerződéses rendelkezéseket. E fellebbezési kérelmük kapcsán fenntartották az elsőfokú eljárásban előadottakat.

Sérelmezték az elsőfokú ítélet eljárási illeték megfizetésére kötelező rendelkezését a részükre engedélyezett személyes költségmentesség kedvezményére figyelemmel.

A másodfokú eljárásban hivatkoztak az alperes székhelye szerinti bíróság kizárólagos illetékességének kikötésére vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelenségére, és kérték az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és az ügynek az illetékes bírósághoz történő áttételét.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Az elsőfokú

eljárásban előadott védekezésének fenntartása mellett hivatkozott arra, hogy az elsőfokú ítélet meghozatalát követően a Kúria meghozta az 1/2016. számú Polgári jogegységi döntését, amelyben kimondta, hogy nem eredményezi a szerződés érvénytelenségét a kölcsön összegének illetve a törlesztő részleteknek devizában való feltüntetésének a hiánya, ha egyébként maga a kölcsönösszeg illetve a törlesztő részletek száma, összege, a törlesztési időpontok kiszámíthatóan meghatározásra kerülnek. Érvelése szerint az a tény, hogy a felülvizsgált elszámolás eredményének megfelelően módosította a viszontkeresetét az ügyleti kamat éves százalékos értéke tekintetében, nem minősül keresetváltoztatásnak.

Annak alátámasztásaként, hogy a törzskönyv birtokban tartása a kölcsönszerződéshez kapcsolódó biztosíték, az elsőfokú eljárásban előadottakon túl hivatkozott az Üsz1. VI.2., Üsz1. VI.1. és a VI.3. pontjában írt rendelkezésekre.

A fellebbezés részben alapos.

Az ítéletábrának mindenekelőtt a felperes illetékességi kifogása kapcsán kellett állást foglalnia. Tény, hogy a szerződéskötéskor hatályos és a szerződés részét képező Üsz1. XIII.6. pontja a hitelező székhelye szerinti bíróság kizárólagos illetékességére vonatkozó alávétési kikötést tartalmaz. A fogyasztói szerződésben a fogyasztóval szerződő fél lakóhelye vagy székhelye szerinti bíróság illetékességének - általános szerződési feltételen vagy egyedileg meg nem tárgyalt feltételen alapuló - kikötése tisztességtelen (2/2011. PK vélemény 5.a. pont). A semmisség azonban relatív, csak a fogyasztó erre való hivatkozása esetén vehető figyelembe. A jelen ügyben a felperesek a másodfokú eljárásban hivatkoztak ugyan a szerződési feltétel tisztességtelenségére, amely ezáltal a perben alkalmazandó 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) 209/A. § (2) bekezdése alapján semmis, azaz nem alkalmazható. Lényeges azonban, hogy a Pp. 43.§ (1) bekezdése értelmében az alperes érdemi ellenkérelmének előadása után a bíróság illetékességének a hiányát csak akkor veheti figyelembe, ha más bíróság kizárólagos illetékessége áll fenn. A jelen esetben nem vitásan az alperes érdemi ellenkérelmét már előterjesztette, más bíróság kizárólagos illetékességét megalapozó ok sem állapítható meg, ezért nincs helye az ügy áttételének valamely más illetékességi ok alapján.

Előrebocsátja továbbá az ítéletábra, hogy az Üsz1. XII. pontjának az üzletszabályzat módosítására és a hatályba lépését megelőzően megkötött szerződésekre való alkalmazhatóságára vonatkozó rendelkezésnek mint tisztességtelen feltételnek az érvénytelenségét a fogyasztói szerződések tekintetében közérdekű perben a Szegedi Ítéletábra Pf.I.20.452/2007/3. számú ítéletével megállapította (BDT2008. 1828). Az I. r. felperes és az alperes a kölcsönszerződést nem módosították, ezért az alperes által hivatkozott Üsz2. nem vált a szerződés részévé, annak rendelkezései a jogvita elbírálása során nem vehetők figyelembe.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a peres felek a kölcsönszerződés létrejöttéhez szükséges lényeges feltételekben megállapodtak. Az ítéletábra osztja azt az álláspontját is, hogy a felperesek által felhozott okok közül kizárólag az ügyleti kamat éves százalékos értéke szerződésben való rögzítésének hiánya miatt állapítható meg a szerződés érvénytelensége. Helyesen vonta le az elsőfokú bíróság a részleges érvénytelenség jogkövetkezményét is akként, hogy az ügyleti kamatláb megjelölésének elmaradásából eredő érvénytelenségi ok e hiányosság pótlásával kiküszöbölhető. A felperes fellebbezésében foglaltakra tekintettel az ítéletábra - az elsőfokú bíróság határozatának indokait részben módosítva, illetve kiegészítve - az alábbiakat kívánja kiemelni.

Kölcsön összege CHF-ben való meghatározásának hiánya

Az 1959-es Ptk. 205. § (2) bekezdése értelmében a szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges.

Visszterhes szerződés esetén mindenképpen lényeges tartalmi elem a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás meghatározása. Kölcsönszerződésnél - az 1959-es Ptk. 523. § (1) bekezdése szerint - a hitelező által nyújtott szolgáltatás a szerződésben meghatározott pénzösszeg adós rendelkezésére bocsátása, az adóst terhelő ellenszolgáltatás pedig a kölcsön összegének szerződés szerinti visszafizetése. Ennek megfelelően a kölcsönszerződés létrejöttéhez a feleknek meg kell állapodniuk egyrészt a hitelező által folyósítandó kölcsön összegében, másrészt az adós visszafizetési kötelezettségében. Ez utóbbi meghatározásának egyik lehetséges módja az adós által tejesítendő törlesztő részletek számának, összegének és esedékességének megjelölése.

A perbeli szerződés - amint azt az elsőfokú bíróság is helyesen megállapította - deviza alapú kölcsönszerződés, amelynek lényege, hogy a szerződés tárgya, vagyis a hitelező által folyósítandó kölcsön összege és az adós tartozása, azaz a törlesztő részletek összege egyaránt devizában kerül meghatározásra, így az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és a törlesztésére pedig forintban került sor, azaz az ún. kirovó és lerovó pénznem eltér egymástól, a kirovó pénznem deviza, a lerovó pedig forint. A felek a szerződés megkötésekor a kölcsönösszeg devizában való meghatározása során két módot választhatnak: vagy az érintett devizanemben jelölik meg pontosan, összegszerűen a kölcsön összegét (ebben az esetben a folyósítás időpontjában irányadó árfolyamtól függ, hogy ténylegesen milyen forint összeg kerül az adós részére átadásra), vagy azt a forint összeget jelölik meg, amelynek a folyósítás időpontja szerinti árfolyamon az adott devizanemre átszámított összege az adós kirovó pénznemben meghatározott tartozása. Mindkét mód alkalmas a kirótt tartozás egyértelmű meghatározására (6/2013 Polgári jogegységi határozat III/1. pont).

A felperesek álláspontjától eltérően tehát nem szükséges, hogy maga a kölcsönadott, folyósított összeg, illetve a törlesztések összege devizában meghatározva tételesen szerepeljenek a szerződésben, hanem az is elégséges, ha azok a szerződés rendelkezései alapján kiszámíthatók. Ezzel egyezően foglalt állást a Kúria az elsőfokú ítélet meghozatalát követően hozott 1/2016. Polgári jogegységi határozatában, amelynek 1. pontja rögzíti, a deviza alapú fogyasztási és lakossági kölcsönszerződés abban az esetben is megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja által előírt követelményeknek, ha az írásba foglalt szerződés - ide értve az annak szerződéskötéskor részévé vált általános szerződési feltételeket is - a kölcsön összegét forintban (lerovó pénznem) határozza meg, feltéve, hogy az így meghatározott kölcsönösszeg devizában (kirovó pénznem) kifejezett egyenértéke pontosan kiszámítható az átszámítás szerződésben rögzített későbbi időpontjában, ennek hiányában a folyósításkor, az akkor irányadó árfolyam figyelembevételével. A jelen esetben az egyedi szerződés egyértelműen rögzíti a lerovó pénznemben, azaz forintban folyósítandó kölcsön összegét, az Üsz. I.24. pontja alapján pedig pontosan kiszámítható, hogy a kirovó pénznemben, CHF-ben milyen összegű tartozása keletkezett az I. r. felperesnek. Minderre figyelemmel bár nem számszerűen, de a szerződés rendelkezései alapján kiszámítható módon meghatározásra került a kölcsön összege devizában is, így a szerződés megfelel a szerződéskötéskor hatályos 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 213. § (1) bekezdés a) pontjában előírt követelménynek, hiszen tartalmazza a szerződés tárgyát (a kölcsön összegét).

Az ügyleti kamatban való megállapodás hiánya, az induló ügyleti kamat százalékos értéke feltüntetésének hiánya

A fentebb már indokoltak szerint a kölcsönszerződés létrejöttéhez nélkülözhetetlen az ellenszolgáltatásnak, azaz adós visszafizetési kötelezettségének meghatározása, amelynek bankkölcsön szerződés esetén tartalmaznia kell a folyósított kölcsönösszeg kamatát is az 1959-es Ptk. 523. § (2) bekezdése értelmében. Tény, hogy az I. r. felperes által fizetendő ellenszolgáltatás szerződésben meghatározott mértéke, azaz a törlesztő részletek összege meghaladja a kölcsön összegét, ez pedig igazolja az ügyleti kamatban való megállapodást. Annyiban helytálló a felperesek

érvelése, hogy a kamatfizetési kötelezettség mértéke nem határozható meg az összes törlesztő részlet és a kölcsönösszeg különbözeteként, hiszen az az adós részéről teljesítendő egyéb fizetési kötelezettséget is tartalmaz (árfolyamrés, integrált casco díja, esetleges egyéb költségek). A fentebb írtak szerint azonban a kamatot is magában foglaló ellenszolgáltatásban a felek megállapodtak, az Üsz1. illetve a hirdetmény pedig tartalmazza az alperes által felszámítható költségeket, következésképp ahogyan azt az elsőfokú bíróság helytállóan megállapította, a szerződés megfelel a Hpt. 210. § (2) bekezdésében írtaknak. A kölcsönszerződésnek minden további eleme, így a kölcsönbevevő által fizetendő különböző díjak, költségek eshetőlegesen, azok csak akkor képezik a szerződés részét, ha arra vonatkozóan a felek megállapodnak. Ha tehát a felek megállapodása szerint a kölcsönbevevőnek az ügyleti kamaton felül valamilyen díjat, vagy költséget is fizetnie kell, ezt a fizetési kötelezettséget egyértelműen meg kell határozni. Ha a kölcsönbeadó olyan díjat vagy költséget számít fel, amelyről a szerződés rendelkezik, ez nem érinti a szerződés érvényességét, hanem a felek közötti elszámolásra tartozó kérdés.

A Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján a fogyasztási lakossági kölcsönszerződések esetében nem mellőzhető a kamat éves százalékos értékének szerződésben való feltüntetése. Ennek elmulasztása a szerződés semmisségét eredményezi. Nem vitásan a perbeli szerződés e követelménynek nem felel meg.

A Hpt. 213. § (1) bekezdése kizárólag arról rendelkezik, hogy az ott meghatározott feltételek bekövetkezése esetén a szerződés semmis, de hogy a semmisségnek mi a jogkövetkezménye, azt nem határozza meg. Erre a 2014. évi XL. tv. (DH2 tv.) hatálya alá tartozó szerződések esetén - amilyen a perbeli kölcsönszerződés is - a törvény 37. §-a ad iránymutatást. E szerint az érvénytelenség 1959-es Ptk. 237. § (2) bekezdésében írt jogkövetkezményeinek alkalmazására, a körülményektől függően a szerződés hatályossá vagy érvényessé nyilvánítására kerülhet sor. Téves tehát az a fellebbezési érvelés, hogy a fennálló érvénytelenségi ok kapcsán az érvényessé nyilvánítás jogkövetkezménye nem alkalmazható.

Egyetért az ítéletábra az érvénytelenség elsőfokú bíróság által alkalmazott jogkövetkezményével, a szerződés érvényessé nyilvánításával. Hangsúlyozza, a 6/2013. PJE határozat utal ugyan az állásfoglalás indokaként a fogyasztói érdekek érvényesülésére, azonban elvi érveléssel foglalt állást abban a kérdésben, hogy általánosságban is az érvényessé nyilvánításra kell elsődlegesen törekedni. Ez a következtetés vonható le az 1959-es Ptk. 237. §-ának rendelkezéseiből is, amelyek az érvénytelenség jogkövetkezményei körében az eredeti állapot helyreállítását és a szerződés érvényessé nyilvánítását tekintik egyenrangú lehetőségnek. A határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítás alkalmazására a 237. § (2) bekezdése értelmében csak akkor kerülhet sor, ha az elsődleges jogkövetkezmények nem alkalmazhatók. Ennek gyakorlati megfogalmazása jut kifejezésre a Legfelsőbb Bíróság 1/2010. (VI. 28.) PK véleményében, valamint a 6/2013. PJE határozatban. A kölcsönszerződés érvénytelensége esetén az eredeti állapot helyreállítására nem kerülhet sor, a DH2 tv. 37. §-ában ez egyértelmű megfogalmazást is nyer. Mindezen túl rámutat az ítéletábra arra, közömbös, hogy az alkalmazandó jogkövetkezmény mennyiben felel meg egyik vagy másik fél érdekeinek. Ha a fél az érvénytelenségi perben az érvénytelenség jogkövetkezményének levonását kéri, a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy az érvénytelenség lehetséges jogkövetkezményei közül melyiket alkalmazza. Ennek egy korlátja van, nem alkalmazhat olyan jogkövetkezményt, amely ellen valamennyi fél tiltakozik (Legfelsőbb Bíróság: Az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010. (V. 28.) PK vélemény 7. pont). Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az érvénytelenség oka az ügyleti kamat százalékos meghatározásával orvosolható.

Mindezen túl téves a felpereseknek az az álláspontja, miszerint a szerződés hatályossá nyilvánítása,

s e jogkövetkezmény alkalmazása fizetési kötelezettségük mértékét mindenképpen kedvezően befolyásolná, téves ugyanis az általuk alkalmazott számítási módszer. Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek kölcsönszerződések körében való alkalmazhatósága tárgyában a Kúria joggyakorlat-elemző csoportjában két fő álláspont alakult ki a hatályossá nyilvánítás jelentéstartalmát illetően. Az egyik álláspont szerint a határozathozatalig történt hatályossá nyilvánítás esetén a bíróság a határozathozatalig történt teljesítéseket érintetlenül hagyva a jövőre nézve, ex nunc hatállyal rendezi a felek helyzetét az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeli megtérítésre kötelezésével. A bíróság az ítélethozatalig a szerződés alapján már teljesített egyenértékű szolgáltatásokat nem érinti, ha pedig az ítélethozatal előtti időszakban is maradt fenn ellenszolgáltatás nélkül álló szolgáltatás, annak rendezéséről az érvénytelen szerződés rendelkezéseinek alapulvételével dönt.

A másik álláspont szerint a felek között a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint kell elszámolni, azaz az adósnak a ténylegesen forintban folyósított kölcsönösszeget kell visszafizetnie annak piaci kamatával együtt, amely piaci kamat a szerződéskötés időpontjában a bankok által nyújtott forintkölcsönök átlagos kamatával megegyező. (Kúria joggyakorlat-elemző csoport: Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazhatósága kölcsönszerződéseknel - összefoglaló vélemény 3.3. pont). Mindebből az tűnik ki, hogy a szerződés hatályossá nyilvánítása körében alkalmazott elszámolás tekintetében a bírói gyakorlat nem egységes ugyan, azonban egyik álláspont sem felel meg a felperesek által alkalmazott elszámolásnak.

Lényeges ugyanakkor, hogy az érvénytelenségi ok jogkövetkezményét maga a jogalkotó rendezte a DH2 tv-ben előírt ún. felülvizsgált elszámolás szabályainak megalkotásával.

A pénzügyi intézményeknek ugyanis az általuk kötelezően elvégzendő elszámolást a DH2 tv. 16. § (2) bekezdése értelmében a Magyar Nemzeti Bank elnökének a DH2 tv. felhatalmazása alapján kiadott rendeleteiben (42., 54. és 55/2014 MNB rendelet) meghatározott tartalommal és formában kellett elkészíteniük. Az érintett MNB rendeletekből megállapíthatóan az elszámolásnak egyebek között tartalmaznia kellett a kölcsön induló kamatlábát, amelyet a részletes elszámolásban tüntettek fel a pénzügyi intézmények. A fogyasztó a pénzügyi intézmény által készített - az ügyleti kamatláb meghatározására is kiterjedő - elszámolás felülvizsgálatát a DH2 tv. 18-28. §-aiban meghatározott módon, határidőn belül és eljárások keretében vitathatta. Ha ezzel a lehetőséggel nem élt, vagy ha a kifogása jogerősen elbírálásra került, az elszámolás felülvizsgálatnak minősül, és a DH2 tv. 29. §-a értelmében annak eredménye a továbbiakban más polgári eljárásban nem vitatható. Mindez azt jelenti, hogy az induló kamatláb felülvizsgált elszámolás során történő meghatározásával az érvénytelenség oka elhárult, és ezáltal a szerződés „érvényessé vált” (konvalidálódott - 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 5. pont), s miután a felülvizsgált elszámolásra az „érvényessé vált szerződési tartalomnak megfelelően került sor, az érvénytelenség anyagi jogi jogkövetkezményeinek levonása teljes körűen - a továbbiakban nem vitatható módon - megtörtént, attól utóbb a bíróság sem térhet el. Mindebből következően az ügyleti kamat éves százalékos értéke megjelölésének hiánya miatti érvénytelenség jogkövetkezményének levonására irányuló kereset elbírálása során a bíróságnak vizsgálnia kell, sor került-e az elszámolás bíróság általi felülvizsgálatára a DH2 tv. 26-28. §-ai alapján. Ha igen, a jogkövetkezmény levonására irányuló igény ítélt dolog. Ha nem, az érvénytelenség 1959-es Ptk. 237. §-ában megjelölt jogkövetkezményei közötti választás lehetősége arra korlátozódik, hogy a bíróság érvényessé nyilvánítsa a szerződést azzal, hogy az érvénytelenség okának kiküszöbölése körében lényegében csupán rögzíti annak eredményét, ahogy maguk a felek orvosolták a szerződés hibáját.

Jelen esetben a perbeli kölcsönszerződés fentiek szerinti felülvizsgált elszámolása nem vitásan megtörtént, annak során az alperes - a csatolt részletes elszámolás adatait tartalmazó okiratból megállapíthatóan - az induló ügyleti kamatlábat 13,50 %-ban határozta meg, s miután a felperesek

ezt a kamatmértéket - a fent részletezettek szerint - ráutaló magatartással elfogadták, ennek az ügyleti kamatlábnak a bíróság általi megjelölésével pótolható a szerződés érvénytelenségéhez vezető hiányosság. Mivel a hiányzó kamatláb meghatározásával az érvénytelenség oka elhárul, ily módon a szerződés érvényessé nyilvánítható.

Az alperes az elsőfokú eljárásban nem vitásan a viszontkeresetét az ügyleti kamat mértéke tekintetében módosította. Ennek azonban nincs jelentősége, mivel az előzőekben írtak szerint a bíróság a felek kérelmeihez a jogkövetkezmény tekintetében nincs kötve, viszontkereset hiányában is az érvényessé nyilvánítás jogkövetkezményének alkalmazása volt indokolt, mégpedig a felülvizsgált elszámolás keretében megállapított kamatértékkel. Az elsőfokú bíróság ítéletében 13,51 % kamatértéket határozott meg induló ügyleti kamatként, ez egyrészt eltér a felülvizsgált elszámolásban meghatározott kamatmértéktől, másrészt a viszontkereseten való túlterjeszkedést jelent (Pp. 215. §), mert figyelmen kívül hagyta az alperes 52. sorszámú jegyzőkönyvben rögzített nyilatkozatát, amelyben az ügyleti kamat mértékét 13,50 %-ban jelölte meg. Ezért az ítéletábra az elsőfokú ítélet induló ügyleti kamat értékét meghatározó rendelkezését megváltoztatta.

Az árfolyamkockázatról való tájékoztatás hiánya

A felperesek fellebbezésükben változatlanul arra hivatkoztak, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozóan az alperestől az I. r. felperes tájékoztatást nem kapott, ezért a szerződés egésze érvénytelen. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja szerint a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezésének tisztességtelensége, amely szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető. Abban az esetben, ha a szerződés szövegéből és a pénzügyi intézmény által nyújtott tájékoztatásból egyértelműen felismerhető volt az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, a vizsgált kikötés tisztességtelenségét az 1959-es Ptk. 209. § (5) bekezdésében foglaltakra tekintettel nem lehet megállapítani.

A szerződéskötés időpontjában hatályos Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdése rendelkezése értelmében a lakossági ügyféllel kötött devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén a pénzügyi intézménynek fel kellett tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásul vételét az ügyfélnek aláírásával kellett igazolnia, a kockázatteltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kellett az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak a törlesztő részletre gyakorolt hatását. Tény, hogy a perbeli esetben ilyen külön kockázatteltáró nyilatkozat nem készült. Ez azonban nem eredményezi a kölcsönszerződés érvénytelenségét. Az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. Önmagában más jogági szabályokat sértő szerződés a polgári jog szempontjából nem érvénytelen, csak akkor, ha a más jogági jogszabály kifejezetten rögzíti, hogy az adott jogi norma megsértése egyúttal a szerződés érvénytelenségét is okozza (BDT2009. 2004, BDT2006. 1450).

Ugyanakkor a jelen ügyben a kölcsönszerződés részét képező üzletszabályzat V.6. pontja alapján a I. r. felperes kifejezetten vállalta a mértékadó devizanem, azaz a svájci frank és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Ezen túl a szerződés egyéb rendelkezései, így az egyedi szerződés „mértékadó devizanem CHF” és „fix deviza konstrukció” kitétele is félreérthetetlenül jelezte, hogy a forintban feltüntetett havi törlesztő részletek összege változhat a futamidő során. Az

üzletszabályzat I.17., I.22., I.24. és I.25.b. pontjainak együttes értelmezése eredményeként pedig egyértelmű lehetett a felperes számára, hogy az árfolyam változásából eredő kockázat fennáll, illetőleg hogy a kedvezőtlen irányú változás kockázata őt terheli. Az egyedi szerződésben ugyanis a felek meghatározták a mértékadó devizanemet, míg az üzletszabályzatban rögzítésre került a mértékadó devizanem fogalma (17. pont), a mértékadó árfolyam (24. pont), az árfolyamváltozás kiszámításának képlete (25.b. pont) és alkalmazásának feltételei is. Itt utal az ítélet tábla arra, mindenben egyetért az elsőfokú bíróságnak a I.25.b. pontban írt szerződési feltétel érvénytelensége kapcsán kifejtett álláspontjával, azt megismételni nem kívánja, csupán visszautal annak indokaira. Az üzletszabályzat I.25.b. pontja kifejezi a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének a deviza alapú kölcsönzés lényegéből fakadó változását, nevezetesen, hogy ha a kölcsön nyilvántartási devizanemének forinthez viszonyított árfolyama változik, ez maga után vonja a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének változását is, vagyis hogy neki kell viselnie az árfolyamkockázatot. A kamatváltozás II. üzletszabályzati pont megszövegezésének tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy az ténylegesen a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének árfolyamváltozásból adódó módosulását szabályozza, amire a „kamatváltozás II.” szövegrész után zárójelben szereplő „árfolyamváltozás” kifejezés is utal. E rendelkezés egyértelműen és átláthatóan tartalmazza, hogy a kölcsönbevevőnek a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében árfolyamváltozást kell fizetnie, amelynek nincs felső határa. Erre utal az üzletszabályzat I.23. pontjában meghatározott rendkívüli árfolyamesemény fogalma is, ami nem hagyhat kétséget a kölcsönbevevőben a felől, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is változhat.

A fogyasztót is terhelő együttműködési kötelezettségből eredően a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeire is tekintettel a kölcsönbevevőtől is minimálisan elvárható, hogy a nagy összegű, hosszútávra szóló pénzügyi ügylet jellegéhez, a vállalt kötelezettség mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződés megkötése előtt (BDT2013. 2889), tanulmányozza át a szerződést, szükség esetén az egyes általa nem érthető rendelkezésekről tájékoztatást kérjen (6/2013. PJE). Ha a I. r. felperes kellő figyelmességgel és körültekintéssel elolvasta volna az egyedi szerződést és az üzletszabályzatot, úgy az előzőekben megjelölt szerződési rendelkezések alapján fel kellett volna ismernie, hogy fizetési terhei előre nem látható mértékben is megnövekedhetnek.

Az I. r. felperes azt adta elő, hogy a szerződést nem olvasta el, személyes nyilatkozatából kitűnően annak tulajdonított meghatározó jelentőséget, hogy az üzletkötő által különböző feltételek figyelembevételével kiszámított törlesztő részletek milyen nagyságrendet képviseltek. Azt pedig maga sem állította, hogy az árfolyamváltozás várható alakulásáról, maximális mértékéről az alperes képviselőjétől a szerződésben rögzítettektől eltérő tájékoztatást kapott.

A törzskönyv kiadása

A fentiekkel ellentétben a felperesek megalapozottan támadják a törzskönyv kiadására irányuló keresetet elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezést. Nem osztja az ítélet tábla az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját, hogy a törzskönyv birtokban tartása a kölcsönszerződéshez kapcsolódó atipikus biztosítéknak tekinthető. Kétségtelen, hogy az 1959-es Ptk. 200. § (1) bekezdésében megfogalmazott szerződési szabadság elvéből következően - ilyen tartalmú jogszabályi tiltás hiányában - nincs akadálya annak, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékként a felek kikössék a törzskönyv birtoklásának jogát mindaddig, amíg a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeit nem teljesíti maradéktalanul. A perbeli esetben azonban a felek ilyen

tartalmú megállapodást nem kötöttek. Az opciós szerződés 7. pontja szerint a felek a vételi jog - és nem a kölcsönszerződésből eredő kötelezettség - biztosítására kötöttek ki az alperes javára elidegenítési és terhelési tilalmat a vételi jog tárgyát képező gépjárműre. Az Üsz1. VI.1. pontja ezzel összhangban rendelkezik úgy, hogy „a kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba a gépjármű forgalmi engedélyébe és törzskönyvbe a hitelező javára - a felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot, vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg." Az idézett szerződési feltétel megszővegezése, annak nyelvtani értelme is azt támasztja alá, hogy a felek a törzskönyv alperes részére történő megküldésével az alperes opciós jogát kívánták biztosítani. Ennek megfelelően a törzskönyv birtoklásához való jog az opciós joghoz kapcsolódó járulékos jogosultság. Mivel pedig az opciós szerződés - az elsőfokú ítélet fellebbezéssel nem támadott megállapítása szerint - megszűnt, nincs az alperesnek jogalapja a törzskönyv birtokban tartására. Az Üsz1. alperes által hivatkozott IV.9. pontja - az opciós szerződés 5. pontjával együttesen értelmezve azt - csupán annyit jelent, hogy ha a kölcsönbevevő teljesíti a fizetési kötelezettségeit, a hitelező (az alperes) köteles kiadni a törzskönyvet. Nem jelenti azonban egyúttal azt is - az alperes és az elsőfokú bíróság értelmezésétől eltérően - hogy a hitelezőt csak akkor terheli a törzskönyv kiadásának kötelezettsége, ha a kölcsönbevevő maradéktalanul teljesítette fizetési kötelezettségeit. Utal e tekintetben az ítélet tábla az 1959-es Ptk. szerződés értelmezésével kapcsolatos 207. § (1) és (2) bekezdésére, amely szerint a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. Ha pedig az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés tartalma e szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel meghatározójával szerződő fél, illetve a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. A jogalkotó a Ptk. fenti rendelkezéseivel a pontatlan, vagy bizonytalan megfogalmazás kockázatát arra a félre terhelte, aki annak megfogalmazásáért felelős. Ennek megfelelően, ha az alperesnek a IV.9. pontban írt szerződési kikötéssel az volt a célja, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékként mindaddig magánál tarthassa a kölcsönből finanszírozott gépjármű törzskönyvét, amíg az adós valamennyi fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, ezt a szándékát egyértelműen, félreérthetetlenül így kellett volna megfogalmaznia. Az érintett kikötésnek azonban annak teljes megszővegezése alapján csak kiterjesztő értelmezéssel tulajdonítható az alperes szerinti tartalom, a kiterjesztő értelmezést viszont az 1959-es Ptk. 207. § (4) bekezdése kifejezetten tiltja.

Mindezt figyelembe véve az Üsz1. IV/9. pontja csupán azon esetek egyikét szabályozza, amikor a hitelező nem tagadhatja meg a törzskönyv kiadását. Nem vonható le azonban az érintett kikötés megfogalmazásából az a következtetés, hogy akkor is jogosult lenne azt magánál tartani, ha az e jogosultság alapjául szolgáló vételi joga megszűnt. Miután a kifejtettekre tekintettel az alperesnek nincs érvényes jogcíme a törzskönyv birtokban tartására, az ítélet tábla kötelezte az alperest annak kiadására.

Ezzel megegyezően foglalt állást a Kúria a Pfv.V.21.971/2015/6. számú határozatában.

Miután a felperesek törzskönyv kiadására irányuló keresete megalapozottnak bizonyult, módosult a felek pervesztességének és pernyertességének aránya, ezért az ítélet tábla a felperesek által az alperesnek fizetendő perköltség összegét ehhez igazodóan leszállította, továbbá az alperes által fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét felemelte. Megalapozottan hivatkoztak a felperesek arra, hogy az eljárási illeték megfizetésére nem kötelezhetők, mivel az elsőfokú eljárásban személyes költségmentesség kedvezményében részesültek (Szegedi Járásbíróság 6.G.40.496/2013/2. számú végzés), ezért a pervesztességük arányában őket terhelő eljárási illeték összegét a 6/1986. (VI.26.)

IM rendelet 14. §-a alapján a 13. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel az állam viseli.

A kifejtettekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, egyebekben helybenhagyta.

A felperesek fellebbezése kisebb részben vezetett eredményre, a törzskönyv kiadására irányuló keresethez igazodó 600 000 Ft perérték erejéig bizonyultak pernyertesnek. A szerződés érvénytelenségéhez kapcsolódó fellebbezési érték 3 962 848 Ft (4 261 282 Ft a felülvizsgált elszámolás alapján felpereseket terhelő tartozás összege - az általuk állított tartozás 298 434 Ft összege). Ennek alapulvételével a feljegyzett eljárási illetékből az Itv. 74. § (3) bekezdésében alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján az alperes 48 000 Ft-ot köteles megfizetni, míg az ezt meghaladóan feljegyzett 317 600 Ft az IM rendelet 14. §-a alapján a 13. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel az állam terhén marad. Az ítéletábra a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján a felpereseket mint egyetemleges kötelezetteket kötelezte az alperes jogi képviselőjével felmerült - a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, (5) bekezdése, 4/A. §-a szerint megállapított és a 3. § (6) bekezdése alapján a kifejtett ügyvédi tevékenységhez igazodóan mérsékelt ügyvédi munkadíjból álló - másodfokú perköltségének a megfizetésére.

Szeged, 2016. szeptember 7.

Dr. Szeghő Katalin sk. Zanáoczné dr. Ocskó Erzsébet sk.
a tanács elnöke előadó bíró

Dr. Lengyel Nóra sk.
táblabíró